

REGJERINGSKVARTALET DEL 6 (R6). LUKKET KONKURRANSE FOR UTENDØRS KUNSTPROSJEKT. JURYENS UTTALELSE.

Juryens medlemmer:

Kunstnerisk konsulent KORO og juryens leder: Hilde Skjeggestad
Kunstnerisk konsulent KORO: Ane Hjort Guttu
Representant for Statsbygg: Bård Rane
Representant for BA Arkitekter: Knut Pedersen
Representant for bruker: Synnøve Eie, Helse og omsorgsdepartementet (HOD)
Prof. Jan Brockmann

Observatør: Øystein Hauge, Fornyings- og administrasjonsdepartementet (FAD)

Ane Hjort Guttu er juryens sekretær

Deltakende kunstnere

1. Meschac Gaba
2. Ayse Erkmen
3. Raqs Media Collective
4. Song Dong og Yin Xiuzhen
5. Do Ho Suh

Alle kunstnerne har levert materiale som spesifisert i konkurranseprogrammet og oppfyller dermed konkurransens formelle krav.

Bakgrunn

Kunstprosjektet på plassen foran R6 er særlig viktig fordi det befinner seg i et offentlig uterom sentralt i Oslo. Kunstutvalget for R6 ønsker et kunstverk som mange mennesker vil kunne forholde seg til. Det skal være et permanent prosjekt som tar i bruk hele eller deler av plassen. I tillegg kan kunstnerne bruke takterrassen til et parallelt prosjekt eller på annen måte aktivere også dette området. Fem internasjonale, konseptuelt orienterte kunstnere ble invitert til en lukket konkurranse om prosjektet. Oppdragssum er NOK 2,8 mill.

I invitasjonen heter det:

For R6 ønskes kunst som er tydelig, selvstendig og viktig, og som er bærer av en klar og reflektert idé.

Utvalget ønsker kunst som tar opp i seg, og utvikler, de fysiske, politiske og/eller historiske føringene konteksten består i, på sine egne estetiske premisser. Slik kan kunstprosjektet også bidra til refleksjon og diskusjon om grunnleggende samfunnsmessige problemstillinger og kunstens funksjon og rolle i møte med disse.

Konkurranseutkastene skal vise og vektlegge den kunstneriske ideen, hvordan denne er tenkt realisert og hvordan verket er tenkt integrert i forhold til sine omgivelser. Verket må utføres i varige og bestandige materialer og bør ikke omfatte kompliserte tekniske installasjoner som krever vedlikehold.

Ved oppstart av konkurransen var kunstnerne på en 3-dagers befaringsreise i Oslo, med innføring i historisk, politisk og arkitektonisk kontekst. Dette innbefattet to forelesninger om norsk utenrikspolitikk og norsk historie ca. 1900-2000, innføring i byggetekniske detaljer ved prosjektledelsen, og orientering om klimatiske, sikkerhetsmessige og driftsmessige forhold. Et grundig underlagsmateriale ble også tilsendt kunstnerne i skriftlig form ved kontraktinngåelse.

Kunstnerens utkast og juryens vurdering

Meschac Gaba (Benin/Nederland): Eco Terrace

Meschac Gabas prosjekt består av tre deler: en liten sittegruppe og et basseng nede på plassen, og silhuetter av en elefantfamilie på taket av bygget R6. Sittegruppen er sirkulær, med et fredssymbol innskrevet i bordplaten. Over er en parasoll av klatrende eføy. Det store bassenget har form som Atlanterhavet og er omkranset av en lav hekk. Bassenget har tre små fontener. Elefantene på taket er i rødglødt stål. Den største har en høyde på 6,5 m.

"My proposal concentrates on an environmental thought, because the protection of our natural environment needs to be the struggle of today. (...) The idea of the Eco Terrace is to repose, a place where visitors can reflect upon nature in the middle of the city. The table top underneath the parasol carries the symbol of peace, encircled by a series of seats, representing the world, where everyone can repose underneath the parasol, covered by ivy leaves, symbolizing immortality and environmental protection."

Meschac Gabas prosjekt framstår som en form for oase i et ellers svært urbant miljø. Det er et lett og lekent arbeid som kan fungere fint både visuelt og sosialt. Bassenget formet som et verdenshav er en vakker idé som publikum kan få et nært forhold til. Gaba er den eneste av kunstnerne som også foreslår et inngrep på taket. Silhuettenes monumentalformat og klare figurasjon, gjør at prosjektet ekspanderer utover den lokale situasjonen i regjeringskvartalet.

Både klimaspørsmål og fredsproblematikk er høyaktuelle tema i vår tid, og etablering av en påminnende oase i regjeringskvartalet er slik sett relevant. Juryen opplever likevel prosjektideen som for lite bearbeidet, slik at bl.a. dens kritiske potensiale i liten grad utløses. Den konkrete utformingen av enkeltelementene vil også kreve vesentlig bearbeiding for å fremstå med tilstrekkelig kraft og overbevisning året gjennom.

Ayse Erkmen (Tyrkia/Tyskland): Sculpture for Oslo/Busy Facade

Ayse Erkmen har presentert to forslag: Hovedprosjektet er en stålskulptur, 8 m i diameter. Formen er inspirert av en møllestein og er bygget opp av rør som forsynes med varme fra bygget. Man skal dermed kunne sitte behagelig på

skulpturen året rundt. Som et tilleggsprosjekt foreslår Erkmen bevegelig sjalusigardiner av ulik størrelse og farge i hvert vindu i bygget, slik at det skapes en fasade i stadig endring.

"This basic form and motive of the sculpture was inspired by the legend of Oslo's saint, St. Hallvard, who survived through the miracle of a floating millstone. For me, this legend of the millstone and its meaning became more a representative form of peace and justice; two basic values that represent democratic ideal political systems in general which I would specifically like to offer as an artistic sculptural metaphor for contemporary Norway."

Ayse Erkmens hovedprosjekt er realistisk og gjennomførbart. Erkmen har arbeidet med flere varmeskulpturer tidligere, med godt teknisk og praktisk resultat. *Sculpture for Oslo* vil kunne fungere godt på plassen både visuelt og sosialt, selv om den monumentale, symmetriske plasseringen rett foran hovedinngangen kan gjøre at publikum i sin alminnelighet vil kvie seg for å ta den i bruk som sitteskulptur. Plassering et annet sted på plassen, ville kunne utløse en annen dynamikk og spenning i forhold til regjeringskonteksten, samtidig som den ville henvende seg bedre til det offentlige byrommet. Erkmen skriver at skulpturen representerer fred og rettferdighet. Dette virker generelt og nærmest noe servilt i forhold til konteksten; skulpturen vil kunne framstå som en *corporate sculpture* som skal profilere den norske regjering. I tillegg vil juryen bemerke at ettersom møllesteinen er en metafor som er knyttet spesifikt til byen Oslo, virker den noe feilslått i denne nasjonale konteksten, så lenge den ikke fylles med et annet og mer politisk potent innhold.

Tilleggsforslaget *Busy Facade* vil kunne live opp en ellers noe monoton fasade, og det individualiserende elementet i prosjektet kan virke positivt for "forretningsarkitekturen" i omgivelsene. Et prosjekt med lignende intensjon er imidlertid allerede under utvikling i byggeprosjektet, og juryen ser det derfor som lite hensiktsmessig å gå videre med ideen.

Raqs Media Collective (India): How to Fill an Empty Square

Raqs Media Collective foreslår en kompleks bygningsstruktur laget av høytrykkslaminerte bokser i ulike størrelser. Bygningsmaterialene er delvis transparente slik at lys skinner gjennom, og bygget skal være vinterisolert. I området rundt strukturen skal være en mengde løse enkeltbokser som kan benyttes til å sitte på el.a. Rommet skal tilby datamaskin, prosjektør og andre tekniske hjelpemidler, og det skal kunne brukes av alle, døgnet og året rundt. Som del av prosjektet inngår et program for bruken av rommet i ett år, kuratert av kunstnerne. Intensjonen er at aktiviteten får sine naturlige fortsettelser etter dette. Et lignende prosjekt er allerede etablert i New Delhi, i samarbeid med Cybermohalla Ensemble. Disse oppgis også som samarbeidspartnere for prosjektet i R6. Bygningsstrukturen utvikles i samarbeid med arkitektene Nikolaus Hirsch & Michel Müller, Frankfurt.

"An empty square is a vessel for the possible accumulation of pedestrian miracles; works of art authored, unknowingly, by a public that is usually oblivious to its own signature. An empty square is a place for the gathering of anonymous, ephemeral moments of everyday magic that blow through the streets of cities like dust and fallen leaves on windy autumn days. (...)

The building has no clear inside or outside. The building is an enigma, an anomaly in space that makes us more aware of the space that it now fills with its ambiguous presence. (...) Our proposal is a response to the specific properties of the site of the square in front of Regjeringskvartalet (R6). The low density of automobile traffic on Munchs gate and Teatergt, the two streets that adjoin the square, makes it possible to attract pedestrian attention, and our concept aims to make the most of this feature by making the square a magnet and a hub for sociable interaction."

Raqs Media Collective har foreslått et dristig sosialt eksperiment som også umiddelbart virker tiltrekkelig visuelt. Det er et interessant bilde som settes opp, med en liten sosial skulptur foran et stort departementalt kompleks. Juryen har også sans for ideen om dette som et "søsterprosjekt" til en tilsvarende struktur i New Delhi. Det er imidlertid vanskelig å se hvordan skulpturen skal kunne fungere på permanent basis. Den foreslåtte strukturen i høytrykkslaminat vil bli utsatt for enorm slitasje gjennom norske vintre, og man kan dessverre ikke regne med at teknologisk utstyr vil være funksjonelt og i fred der over lengre tid. De løse elementene som foreslås spredt utover plassen vil heller ikke fungere godt i forhold til generelle ferdselsbehov, og vil måtte struktureres permanent og forankres i grunnen. Mest av alt er juryen tvilende til om strukturen vil fungere som sosial møteplass etter at det kuraterte programmet er over. Juryen ser det som lite sannsynlig at folk flest vil velge seg akkurat denne sammenhengen for å gjennomføre møter og andre sosiale tilstelninger.

Yin Xiuzhen/Song Dong (Kina): The Way of Chopsticks

Yin Xiuzhen og Song Dong har foreslått to 15 m lange spisepinner på plassen utenfor R6. De to kunstnerne har utarbeidet hver sin pinne, som skal monteres parallelt med ca 45 graders vinkel mot bakken. Pinnene skal plasseres i tilknytning til det prosjekterte bassenget, med retning mot Munchs gate. Song Dongs spisepinne bygger på gamle kinesiske myter om en magisk stav som er uovervinnelig i enhver kamp. Den er i kobber, med et lavt relieff av drager og bølger. Toppen og basen er gullforgylt. Yin Xiuzhens pinne er i rustfritt stål, den øvre delen blank, den nedre rødglanset. I overgangen mellom disse er inskripsjonen +2 °C, som henviser til klimautfordringene på jorda.

"Having being adopted by the Chinese as the daily dining utensil since some 3000 years ago, the chopsticks comprise two independent sticks. Its philosophy is "tackle all the changes with an unchanging attitude". (...) They are simple, light, flexible, applicable and prompt, and using of the chopsticks can even do good to our brain."

In 2002 we created a new way to collaborate – The Way of Chopsticks. Since then, we have carried on our collaboration in this way: The two partners work within the pre-determined rules, but keep his/her own part a secret. We think this is a "1+1>2" collaboration. Our The Way of Chopsticks collaboration for this project is based on the thoughts and worries about the world's future. We'd like to share with the world the philosophy of The Way of Chopsticks. Collaboration is an unavoidable trend in the future."

Song Dong og Yin Xiuzhen har levert et poetisk prosjekt som henspiller på deres samarbeidsform, som de også ser som modell for samarbeid på global basis. Det er et monumentalt arbeid som vil fungere som landemerke i byen, og det er det eneste som tydelig tar i bruk det vertikale byrommet. Juryen ser mange positive sider ved prosjektet, særlig bruken av spisepinner som metafor for fleksibilitet og samarbeid. Kontrasten mellom de to pinnene er også

visuelt interessant, der den ene drar veksler på myter og en rik historisk kulturarv, mens den andre eksplisitt viser til vår egen tid, med to-gradersmålet som et tidstypisk emblem. Kobberet i Song Dongs pinne vil endre seg og bli grønnlig over tid, mens Yin Xiuzhens pinne i rustfritt stål i liten grad vil endres.

En betenkelighet ved forslaget, er at ideen er vanskelig tilgjengelig. Installeringen av de to pinnene i parallell, diagonal posisjon fremstår nesten som truende, der tankene snarere går i retning missiler rettet mot himmelen enn mot lette og bevegelige spisepinner. Det må trolig tilleggsforklaringer eller en annen organisering til for at ideen om spisepinnene som en livskraftig metafor trer tydelig nok frem.

Do Ho Suh (Korea/USA): Grass Roots Square

Do Ho Suh tar utgangspunkt i det ytre hjørnet av den hellelagte plassen, der han foreslår å plante et tre. Mellom hellene i dette området, og delvis istedenfor dem, skal det plasseres en stor mengde 8-10 cm høye menneskefigurer i grønnpatinert bronse, som gress som vokser opp. Noen steder presses hellene opp av figurene. Sett ovenfra dannes et geometrisk spill på plassen. Figurene er individuelt utformet, og representerer stor variasjon mht. alder, kjønn, yrkesgrupper og etnisitet. Det er meningen at man skal kunne gå over figurene, og benytte de hevede hellene som sitteplasser.

"I was also struck by the architect's desire to respect the typography of the slope by taking it into the lobby. (...) For me the continuity of material reflects the tradition of Norway's institutional architecture. This led me to create a piece about the general public and to respect Norway's tradition in making something very modest. Instead of designing a sculpture that is vertical and monumental, in the tradition of public art, I decided to follow the slope of the plaza and create something horizontal. At first glance it does not look as though there is anything there. Grass Roots Square is at ground level, the same level of the plaza and the public. It is at this level, the grass roots level, where you can truly understand a community."

Juryen ser Do Ho Suhs prosjekt som svært overbevisende, både visuelt og konseptuelt. Prosjektet tar eksplisitt for seg spørsmål om makt, folkestyre og friksjonen mellom de styrende og de som blir styrt. Den tvetydige framstillingen av grasrota som noe som både bærer det bestående og som presser seg fram og sprer seg utover plassen, er kompleks og samtidig umiddelbart tilgjengelig for de aller fleste. Figurenes variasjon i alder, kjønn og etnisk tilhørighet, gir alle betraktere mulighet for å identifisere seg med prosjektet og åpner for et mangfold av lesninger. Prosjektet harmonerer godt med terrenget og med arkitektens bærende idé om en helling ned mot inngangspartiet. Den lave og beskjedne utformingen fremstår som en kraftfull og poetisk manifestasjon i denne særegne konteksten. Det høyreiste treet vil være et viktig kontrasterende element, som også bidrar med årstidsvariasjon. Både prosjektets utforming, innhold og plassering aktiviserer og styrker også det offentlige aspektet av dette byrommet, ved sin sterke henvendelse mot allmennheten.

Juryen ser Grass Roots Square som et svært godt svar på konkurranseinvitasjonens utfordringer på det konseptuelle og estetiske plan, men konstaterer at der er betydelig praktiske og tekniske utfordringer forbundet med en realisering. Disse er særlig knyttet til rengjøring, snømåking og sikker ferdsel for gående. Med så finslige figurer som det her er tale om, er det normalt også risiko for skader eller hærverk. Ettersom plassen både er belyst og døgkontinuerlig overvåket, er farene mindre her enn de ville vært mange andre steder. Juryen håper også at prosjektets potensielt brede appell vil medvirke til at det tas god vare på.

Bronse er et bestandig materiale, men det må undersøkes grundig om materialstyrken er tilstrekkelig til å tåle den fine detaljeringen figurene har. Detaljene kan også by på vansker for renhold og konservering, ettersom skitt og sand lett vil kunne sette seg fast i de små hulrommene og etter hvert føre til tilgroing og et lite ønsket utseende – både av enkeltfigurene og skulpturområdene som helhet. Dersom forslaget skal realiseres må trolig figurene forenkles noe, og det må sikres at jevnlig avspyling blir mulig. Problemet med snø og frost forutsetter juryen blir løst ved at kunstprosjektet samordnes med den planlagte utluftingen fra bygget. Ved at skulpturene får varm luft nedefra, blir de snøfrie vinteren gjennom. Dette vil også muliggjøre avrenning av vann, og bidra til at prosjektet vil synes hele året gjennom. Enkel tilgang til rengjøringsredskap og god implementering av vedlikehold i driftsavdelingen, må selvsagt sikres. Bronselegering og patineringsmetoder må velges med omhu for å sikre størst mulig bestandighet for norske forhold, og en verdig aldring av skulpturene gjennom årenes løp.

En annen utfordring ved prosjektet, er hensynet til sikker ferdsel for alle gående. Figurene er tenkt plassert i grunnen, og kunstnerens intensjon er at man skal kunne spasere over dem. For blinde/svaksynte og for personer som er uoppmerksomme eller bevegelseshemmet, kan dette by på problemer. Det er derfor nødvendig med god planlegging av plassen som helhet, der man sikrer at traseene for gående går utenom skulpturområdet, og ikke over. Dette vil også skåne figurene for uønsket belastning. Noe omarbeiding av kunstprosjektets plassering i terrenget og møter med f.eks. fortau og ferdselsområder, vil være nødvendig. Dette må skje i nært samarbeid mellom kunstner, konsulenter, arkitekt og byggeledelse, for å sikre at generelle ferdselshensyn blir ivaretatt samtidig som kunstnerens idé ikke korrumpes.

Konklusjon:

Juryen anbefaler at Do Ho Suhs arbeid *Grass Roots Square* videreutvikles med tanke på realisering. Forslaget krever en planlegging som kun er mulig i tett samarbeid med byggets arkitekt og byggeledelse, og som følger byggets framdrift. Juryen forutsetter at løsningene utvikles i et forprosjekt før det tas stilling til endelig gjennomføring. Anbefalingen er enstemmig.

Oslo, 20/12 2009

Hilde Skjeggestad
Ane Hjort Guttu
Bård Rane
Knut Pedersen
Synnøve Eie
Jan Brockmann